

УДК 378.016: 78.087.68 (043)

Т. В. Шелупахіна

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ ЯК ФАКТОР ОПТИМІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УНІВЕРСИТЕТІ

Фундаментальна мета підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва сьогодні полягає у формуванні фахівця, здатного до вирішення різноманітного спектра освітніх і виховних завдань на основі використання творчого потенціалу мистецтва. Досягнення зазначеної мети можливе на основі застосування інтеграції як одного з провідних принципів навчання у процесі підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, досягнення на цій основі високої якості професійних знань.

Питання концептуальних засад мистецької освіти опрацьовані в наукових роботах Л. Баренбойма, Д. Кабалевського, Н. Миропольської, Б. Неменського, Г. Падалки, Л. Рапацької, О. Рудницької, Г. Шевченко.

Дослідження актуальних проблем підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва у вищій школі здійснені в роботах Е. Абдулліна, О. Абдулліної, О. Апраксиної, І. Гадалова, С. Горбенко, В. Дряпіки, О. Михайличенко, Д. Огороднова, В. Петрушина, О. Ростовського, Л. Сбітневої, Л. Хлебникової.

Наукові та науково-методичні роботи з питань впровадження предметно-інтегративного підходу в практику художньої освіти створені Л. Масол, О. Ничкало, В. Рагозіною, Л. Школяр, О. Щолоковою.

Актуальність наміченої проблематики в умовах парадигмальних змін у сфері підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах обумовлена наявністю протиріч як на теоретичному, так і на практичному рівнях, а саме:

- між необхідністю приведення змісту педагогічної освіти у відповідність до сучасних потреб особистості і суспільства і недостатньою реалізацією даної вимоги в навчально-виховному процесі університету;

- між об'єктивною необхідністю у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва з високим рівнем загальної та професійно-педагогічної культури і недостатнім розвитком зазначених характеристик у випускників з вищою музично-педагогічною освітою.

Мета статті полягає у вивченні особливостей інтегративного підходу в мистецькій освіті як факторі оптимізації підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва в університеті.

Під інтеграцією в педагогічному процесі дослідники розуміють одну із сторін процесу розвитку, пов'язану з об'єднанням в ціле раніше розрізнених частин. Принцип інтеграції передбачає взаємозв'язок всіх компонентів процесу навчання, всіх елементів системи, зв'язок між підсистемами елементів. Інтегративний підхід спрямований на

реалізацію принципу інтеграції в будь-якому компоненті педагогічного процесу [1].

Розробка та впровадження елементів інтеграції в художню освіту в першій половині XX сторіччя пов'язана з художньо-педагогічною діяльністю М. Леонтовича, М. Лисенка, К. Стеценка в Україні; Б. Асаф'єва, Н. Брюсової, В. Шацької, С. Шацького, Б. Яворського в Росії; К. Орфа в Австрії; Е. Жак-Далькроза в Швейцарії. До унікальних досягнень педагогіки мистецтва XX століття слід віднести наукові школи Д. Кабалевського, Б. Неменського, В. Сухомлинського, що розвинули і теоретично обґрунтували на новому методологічному рівні проблему інтеграції мистецтв у всій системі шкільної освіти. У даний час мета художньої освіти суттєво доповнена і розширена в контексті сучасних вимог модернізації сфери освіти, в аспекті новітніх філософсько-педагогічних ідей.

В Інституті культури і мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка здійснюється багаторівнева підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва за спеціальністю 6. 020204 "Музична педагогіка та виховання" зі спеціалізацією "Художня культура". У структуру загально-професійної підготовки даного фахівця включені наступні художні дисципліни: "Теорія та історія мистецтва живопису", "Історія світової музичної культури", "Теорія та історія кінематографічного мистецтва", "Теорія та історія світової літератури", "Світова художня культура". Процеси оптимізації підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва припускають взаємопроникнення знань з окремих художніх предметів з подальшою інтеграцією елементів змісту окремих видів мистецтв в єдиному курсі світової художньої культури. Формулюючи це положення, ми спираємося ідеї, що виникли в сучасній педагогіці мистецтва щодо розуміння сутності процесу інтеграції знань. Інтеграція знань з мистецтва розглядається фахівцями в даній області як особливий фактор, котрий не тільки змінює якісні параметри змісту знання як цілого, але й стимулює виникнення нового знання, яке не завжди забезпечується засвоєнням окремого предмета. Інтеграція знань з мистецтва сприяє своєрідному переходу кількісних параметрів теоретичних знань у якісні, що опосередковують єдність емоційного і раціонального компонентів художнього мислення особистості. Розкриємо дане положення стосовно проблем оптимізації підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, спираючись на методологію та методику інтегрованого навчання мистецтву, розроблену в наукових працях Л. Масол [2].

При розробці змісту і структури інтегрованого курсу світової художньої культури ми спираємося на вже сформовані та апробовані в практиці художньої освіти види інтеграції, що визначаються провідним інтегратором:

- духовно-світоглядний вид інтеграції, який визначається на основі загального для всіх видів мистецтв тематизму, пов'язаного з

художньо-образним віддзеркаленням різних аспектів культурного життя людини і суспільства;

- естетико-мистецтвознавчий вид інтеграції, який забезпечується використанням загальних для всіх видів мистецтв понять і категорій, естетичних, художніх, жанрово-тематичних;

- комплексний вид інтеграції, який передбачає одночасне використання декількох видів інтеграції [2, с. 17].

Духовно-світоглядний вид інтеграції пов'язаний зі здатністю мистецтва до віддзеркалення духовних закономірностей буття в художніх образах. Культурно-історична і естетична типізація художньої образності обумовлює тематичний принцип побудови програми з мистецтва, логіку об'єднання навчального матеріалу в змістовні блоки. Естетичне ставлення людини (особистості) до себе, до оточуючих людей, до світу культури, до природи [2, с. 21] - провідна цінність, яка стає базовою в процесі моделювання змісту програм навчального курсу світової художньої культури в контексті багаторівневої загально-професійної художньої освіти в умовах університету, з точки зору реалізації завдань оптимізації підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Естетико-мистецтвознавчий вид інтеграції переслідує мету узагальнення і розширення художньо-естетичного досвіду майбутніх фахівців, інтеграції навчальної інформації на логіко-методологічному рівні. Даний вид інтеграції передбачає вирішення наступних завдань: вивчення теоретичних понять, які узагальнюють гуманістичний зміст художньої культури, вказують на зв'язок мистецтва з іншими видами людської діяльності, формами культурного життя; аналіз основних етапів розвитку художньої культури; засвоєння спеціальних знань з історії мистецтва. Естетико-мистецтвознавча інтеграція спирається на комплекс опорних понять: художня культура; мистецтво; вид мистецтва; жанр мистецтва; стиль мистецтва; мову мистецтва; художній твір; художній образ та ін.

Отже, в структурі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва пріоритетного значення набуває формування тих функцій, які пов'язані з об'єднанням цілей і цінностей особистісного та професійного розвитку, а саме: забезпечення в процесі підготовки духовного розвитку та становлення особистості майбутнього педагога-музиканта, формування його загальної і професійної культури, мотивація до професійно-особистісного самоствердження в майбутній педагогічній діяльності, орієнтація на успіх, постійне збагачення творчого потенціалу як фактор соціальної і професійної адаптації майбутнього вчителя до життя в динамічному суспільстві. Вектор оптимізації підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва має бути спрямований у площину особистісно-професійного розвитку на основі випереджаючого, перспективно-пошукового характеру навчання. У ході нашого дослідження ми проаналізували сутність процесу інтеграції знань з

мистецтва. Спираючись на дані наукових досліджень ми дійшли висновку, що інтеграція знань у сфері художньої освіти розглядається провідними фахівцями в галузі педагогіки мистецтва як фактор, що стимулює пізнавальні процеси. Застосування принципу інтеграції знань у мистецькій освіті забезпечує виникнення нового знання на якісно вищому, інформаційно-методологічному рівні, чого не завжди вдається досягти в умовах вивчення окремої художньої дисципліни.

Види інтеграції, що склалися в сучасній практиці художнього освіти використані нами як базові при розробці теоретичного змісту інтегрованого курсу світової художньої культури. Отримані результати дозволяють нам зробити висновок про безсумнівну наукову та практичну цінність інтеграційного підходу в мистецькій освіті як фактор оптимізації підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Також ми вважаємо за потрібне вказати на необхідність подальшої розробки та конкретизації питань інтеграції знань, їх екстраполяції в сферу педагогіки мистецтва стосовно завдань підготовки фахівців музично-педагогічного профілю.

Література

1. Интегрированное обучение [Электронный ресурс] – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/Интегрированное_обучение. **2. Масол Л.** Методика навчання мистецтву в основній школі : Методичний посібник для вчителів / Людмила Масол. – Київ, Шк. світ, 2012. – 128 с. – (Бібліотека “Шкільного світу”).

Шелупахіна Т. В. Інтегративний підхід у мистецькій освіті як фактор оптимізації підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва

Стаття присвячена розгляду актуальних питань підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Предметом дослідницької уваги є інтегративний підхід у мистецькій освіті як дієвий фактор оптимізації підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах університетського навчання. Розглянуті методологічні та методичні засади інтеграції знань, що використовуються в навчальному процесі сучасної вищої школи; доведено, що вектор інтеграції знань в мистецькій освіті має бути спрямований у площину особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва на основі випереджаючого, перспективно-пошукового характеру навчання. Інтеграція знань у мистецькій освіті розглянута як суттєвий фактор, що стимулює пізнавальні процеси особистості. Відтак робиться висновок, що застосування принципу інтеграції знань у мистецькій освіті забезпечує формування нового знання на якісно новому, інформаційно-методологічному рівні.

Ключові слова: мистецтво, мистецька освіта, інтеграція.

Шелупахіна Т. В. Интегративный подход в художественном образовании как фактор оптимизации подготовки будущего учителя музыкального искусства

В статье рассматриваются актуальные вопросы подготовки будущего учителя музыкального искусства. Предметом исследования является интегративный подход в художественном образовании как фактор оптимизации подготовки будущего учителя музыкального искусства в условиях университетского обучения. Рассмотрены методологические и методические аспекты интеграции знаний, которые используются в учебном процессе современной высшей школы; показано, что вектор интеграции знаний в художественном образовании должен быть направлен на личностно-профессиональное развитие будущего учителя музыкального искусства на основе опережающего, перспективно-поискового характера обучения. Делается вывод о том, что применение принципа интеграции знаний в художественном образовании способно обеспечить формирование нового знания на качественно новом, информационно-методологическом уровне, чего не всегда можно достичь в условиях традиционного обучения.

Ключевые слова: искусство, художественное образование, интеграция.

Shelupakhina T. Integrative approach in the art education as a factor of optimizing the training of future teachers of musical art

The article deals with current issues of training of the future teachers of music. Art education in the modern world is the basic foundation of the creative development of the individual. Art education is the most important social and cultural factor, which promote harmony among people. The fundamental purpose of training future teachers of musical art is to form specialists capable to achieve various educational and instructional objectives through the use of creative potential of art, preserving the organic connection with national art, history, culture and traditions. The subject of special study in the article is an integrative approach in art education as a factor of optimizing the preparation of the future teacher of music in terms of university education. The methodological and methodical aspects of integration of knowledge that are used in the educational process of modern higher education; analyzed the types of integration, developed in modern practice of art education: the spiritual and ideological integration; Art and aesthetic integration; comprehensive integration with components of different types of integration (scientific development Masol L.). It is shown that the vector integration of knowledge in art education should focus on personal and professional development of the future teacher of musical art, forward-exploratory nature of learning. It is concluded that the application of the principle of integration of knowledge in art education can provide new knowledge on the formation of a qualitatively new methodological level, which is not always possible to achieve in a traditional education.

Tags: art, art education, integration.